

Katarzyna Świetła, Krzysztof Jonas

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

e-mails: katarzyna.swietla@uek.krakow.pl; krzysztof.jonas@uek.krakow.pl

DOSKONALENIE ZAWODOWE OSÓB ZAJMUJĄCYCH SIĘ RACHUNKOWOŚCIĄ NA WYBRANYCH PRZYKŁADACH

PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF PEOPLE DEALING WITH ACCOUNTING ON SELECTED EXAMPLES

DOI: 10.15611/pn.2018.522.20

JEL Classification: M41, M49

Streszczenie: Szybko zmieniająca się sytuacja na rynku pracy wymusza na osobach zajmujących się zawodowo rachunkowością nieustanne doskonalenie swoich umiejętności oraz zdobywanie nowych. Aktywność poznawcza wyrażająca się w postawie *lifelong learning* jest w tej dziedzinie szczególnie istotna. Celem niniejszego artykułu jest wskazanie potrzeby ciągłego doskonalenia zawodowego oraz wybranych możliwości zdobywania i doskonalenia zawodowego poza studiami wyższymi. Dla realizacji tak określonego celu zastosowano metodę przeglądu polskiej i międzynarodowej literatury tematu. Przeprowadzono analizę wybranych form doskonalenia zawodowego pod kątem możliwości zdobycia potrzebnej wiedzy oraz faktu jej udokumentowania w sposób uznany na rynku pracy. Analiza prowadzi autorów do wniosku, iż potrzeba ustawicznego doskonalenia zawodowego jest coraz bardziej rozumiana w tym środowisku. Świadczy o tym rosnąca liczba osób kształcących się na studiach podyplomowych czy w SKwP na kursach certyfikowanych.

Słowa kluczowe: doskonalenie zawodowe, certyfikowane kursy, studia podyplomowe.

Summary: A quickly changing situation in the labor market enforces on accounting professionals to continually acquire or improve their skills and acquire more and more new knowledge. Cognitive activity that expresses in the attitude of “lifelong learning” is particularly important in this area. The purpose of this article is to indicate the need for continuous professional development and presentation of selected opportunities to acquire and improve skills in addition to higher studies. For such a purpose the review method applied to Polish and international literature topic. An analysis of forms of vocational improvement selected for the purposes of the article was carried out both in terms of the possibility of acquiring the necessary knowledge as well as the fact of documenting it in a manner recognized in the labor market. This is evidenced by the growing number of people studying at postgraduate or SKwP courses or on certified courses.

Keywords: professional development, certified courses, post-graduate studies.

1. Wstęp

Choć rachunkowość w zasadniczym jej wymiarze istnieje od wieków, to jednak podlega nieustannym przemianom. Ponieważ Polska jest członkiem Unii Europejskiej, na kształt rachunkowości w naszym kraju wpływ mają nie tylko rodzime akty prawne, ale także międzynarodowe standardy rachunkowości i międzynarodowe standardy sprawozdawczości finansowej. Dlatego też wszyscy, którzy w swojej pracy zawodowej mają do czynienia z rachunkowością, muszą być świadomi potrzeby ciągłego kształcenia. O tym, jak wydajne będzie to kształcenie (doskonalenie zawodowe), decyduje wiele czynników leżących po obu stronach relacji uczeń – wykładowca. P. Szczypa [2015 s. 167-176] omawia je, wskazując, iż ich katalog nie ma charakteru zamkniętego. Mnogość tych czynników oraz ich wieloaspektowość powoduje, że coraz chętniej podejmowaną formą kształcenia (doskonalenia zawodowego) są różnorodne formy studiów podyplomowych czy kursów o charakterze długoterminowym.

Celem artykułu jest przedstawienie wymogów edukacyjnych dotyczących specjalizacji zawodowej księgowych na tle Międzynarodowych Standardów Edukacyjnych IFAC oraz podejścia określanego jako *lifelong learning*. Wskazano również na potrzebę ciągłego doksztalcania/doskonalenia zawodowego osób zawodowo zajmujących się rachunkowością, jak też tych, które dopiero zamierzają się w tej dziedzinie specjalizować.

Metodą przyjętą dla realizacji założonego celu była analiza dostępnej literatury, obowiązujących regulacji krajowych oraz międzynarodowych, a także materiałów źródłowych. Za przykład możliwości realizacji potrzeb kształcenia wybrano ofertę studiów podyplomowych oferowanych przez Wydział Finansów i Prawa UEK w Krakowie oraz ofertę Stowarzyszenia Księgowych w Polsce (oddział krakowski). Jednocześnie zwrócono uwagę na ewolucję tych ofert w celu dostosowania ich do potrzeb zmieniającego się rynku, co jest niemożliwe w przypadku ofert kształcenia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych.

2. Wymogi edukacyjne w zakresie specjalizacji zawodowej we współczesnej rachunkowości

Ostatnie dziesięciolecie, poprzedzone globalnym kryzysem finansowym, wskazało na konieczność nieustannego podnoszenia kwalifikacji przez księgowych wszystkich szczebli [Rozporządzenie z 7 sierpnia 2014]. Zawód księgowego w ciągu lat postrzegany był jako budzący społeczne zaufanie, które zostało podczas kryzysu nadszarpnięte i wymaga obecnie powszechnej odbudowy. Równoległe z oczekiwaniami płynącymi od odbiorców informacji pochodzących z rachunkowości wzrasta rola kształcenia wśród grup zawodowych uczestniczących w realizacji procesów z zakresu rachunkowości. Należy także podkreślić, że raz zdobyta wiedza nie stanowi o sukcesie księgowego, gdyż nieustanna ewolucja rozwiązań w zakresie rachun-

kowości wymaga od niego ciągłego kształcenia, a więc uczenia się przez całe życie (*lifelong learning* (LLL) w Polsce często nazywane ustawicznym doskonalaniem zawodowym UDZ). Poprzez takie podejście wyrażana jest aktywność poznawcza służąca pogłębieniu wiedzy, umiejętności oraz kwalifikacji [Tissot 2004, s. 103]. Idea uczenia się przez całe życie zakłada, że ludzie nie ustają w zdobywaniu nowej wiedzy oraz podnoszeniu swoich kwalifikacji, również po zakończeniu edukacji szkolnej czy też uniwersyteckiej. LLL może przybierać wiele form – począwszy od kontynuowania edukacji w powołanych w tym celu instytucjach, poprzez kursy czy szkolenia, aż po nowoczesne metody zdobywania wiedzy np. przy wykorzystaniu Internetu.

Zgodnie z założeniami Unii Europejskiej uczenie się przez całe życie zdefiniowano jako: „Wszelkie formy nauki podejmowane przez całe życie, mające na celu doskonalenie, pogłębianie wiedzy, umiejętności i kompetencji z perspektywy osobistej, obywatelskiej, społecznej i/lub zawodowej” [Memorandum... 2000], co jest obecnie kontynuowane zgodnie z założeniami strategii Europa 2020 oraz opublikowanym w roku 2012 dokumencie unijnym zatytułowanym *Twelve years after. A call for a renewed Memorandum on Lifelong Learning*, w którym podkreślono, że edukacja jest kluczem do nowoczesnej Europy 2020 [*Twelve years after 2012*]. Dokument ten stał się także podstawą przyjęcia w Polsce odpowiedniego Zarządzenia Prezesa Rady Ministrów [Zarządzenie z 12 maja 2016], którym powołano Międzyresortowy Zespół do spraw uczenia się przez całe życie i Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. W działaniach wskazanego zespołu czynnie uczestniczy jedenastu ministrów resortowych, a ponadto minister w Kancelarii Premiera. Zespołowi przewodniczy Minister Edukacji Narodowej. Celem działań zespołu jest wdrażanie zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, który ma być spójny z założeniami, na których oparte są ramy kwalifikacji w krajach Unii Europejskiej¹.

Równoległe z działaniami Unii Europejskiej powszechnie dostrzegana potrzeba posiadania przez księgowych odpowiednich ujednoczonych kompetencji stała się podstawą opracowania przez Międzynarodową Federację Księgowych (IFAC) standardów edukacyjnych (Międzynarodowe Standardy Edukacyjne – MSE). Odpowiedzialna za ich przygotowanie i implementację jest Rada Międzynarodowych

¹ Ponadto w deklaracji rzymskiej z marca 2017 r. przywódcy państw należących do UE zobowiązali się do stworzenia warunków, w których młodzi ludzie mają dostęp do kształcenia i szkolenia najwyższej jakości i mogą uczyć się i znajdować zatrudnienie na całym kontynencie. W raporcie Komisji podkreślono, że „edukacja i kultura mogą w dużym stopniu pomóc stawić czoło wyzwaniom, takim jak starzejąca się siła robocza, postępująca cyfryzacja, przyszłe zapotrzebowanie na umiejętności, konieczność promowania umiejętności krytycznego myślenia i korzystania z mediów w epoce rozpowszechniania w Internecie tzw. alternatywnych faktów i dezinformowania odbiorców, a także potrzeba zadbania o większe poczucie przynależności do wspólnoty w związku z falą populizmu i ksenofobii”. Przedstawiono także komunikat pt.: Utworzenie europejskiego obszaru edukacji do 2025 r. wzmocnienie tożsamości europejskiej dzięki edukacji i kulturze [www.ec.europa.eu/poland/news/171113_education_pl].

Standardów Edukacji Księgowej (IAESB), która jako niezależny organ stanowi normy profesjonalnej edukacji księgowych mające służyć interesowi publicznemu. W ramach stanowionych standardów, określone są kompetencje techniczne i umiejętności zawodowe księgowych, a także wartości, które powinni realizować, oraz etyka zawodowa [www.iasb.org]. Działania Rady powinny w zasadniczy sposób wpłynąć na „światowy rozwój oraz podniesienie rangi zawodów księgowych (...) w celu świadczenia usług na wysokim poziomie na rzecz interesu publicznego” [www.ifac.org].

Oprócz niewątpliwie istotnej roli standardów w zapewnieniu wysokiej jakości realizowanych przez księgowych działań mogą się one również przyczynić do niwelowania podstawowych różnic na arenie międzynarodowej w zakresie wymagań dotyczących wykonywania zawodu księgowego. Ma to kluczowe znaczenie w gospodarce globalnej, gdyż sprzyja mobilności osób wykonujących zawody księgowe przy jednoczesnym zachowaniu międzynarodowych wzorców dobrej praktyki dla zawodowego kształcenia w obszarze rachunkowości [MSE 1-8 2016].

Wskazane w tab. 1 standardy mają na celu ujednoczenie wymagań stawianych księgowym, w obszarze zarówno wiedzy, jak i kompetencji oraz etyki, a tym samym zapewnienie odbiorców informacji pochodzących z rachunkowości o ich profesjonalizmie.

Tabela 1. Międzynarodowe Standardy Edukacyjne IFAC

Nr standardu	Tytuł standardu	Data wejścia w życie
MSE 1	Wymagania wstępne odnoszące się do programów zawodowego kształcenia w obszarze rachunkowości	1 lipca 2014
MSE 2	Wstępny rozwój zawodowy – wiedza zawodowa	1 lipca 2015
MSE 3	Wstępny rozwój zawodowy – umiejętności zawodowe	1 lipca 2015
MSE 4	Wstępny rozwój zawodowy (WRZ) – wartości, etyka i postawy zawodowe	1 lipca 2015
MSE 5	Wstępny rozwój zawodowy – doświadczenie praktyczne	1 lipca 2015
MSE 6	Wstępny rozwój zawodowy (WRZ) – weryfikacja kompetencji zawodowych	1 lipca 2015
MSE 7	Ustawiczne doskonalenie zawodowe	1 stycznia 2014
MSE 8	Kompetencje zawodowe partnerów odpowiedzialnych za badanie sprawozdań finansowych	1 czerwca 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie [www.ifac.org].

Ze względu na oczekiwania rynku Rada prowadzi bieżące działania sprzyjające jak najdokładniejszemu dostosowaniu standardów do oczekiwań współczesnej gospodarki. Należy tu podkreślić, że obecna wersja wskazanych Standardów nie jest

pierwsza i zapewne nie ostatnia, gdyż ewoluują one wraz ze zgłaszanymi przez ich odbiorców oczekiwaniami.

Przykładem bieżących działań Rady jest między innymi publikacja dokumentu dyskusyjnego w zakresie „Przyszłych oczekiwań w zakresie kompetencji zawodowych: konsultacje w sprawie przyszłej strategii oraz priorytetów IAESB²⁷”. W treści powołanego dokumentu przedstawiono propozycje dotyczące wizji i strategii na następne pięć lat. Przedstawiono także główne przesłanki oraz zasady w zakresie implementacji standardów. Równoległe opublikowano podręcznik zawierający treść aktualnych Międzynarodowych Standardów Edukacyjnych 1-8, zakres kształcenia dla zawodowych księgowych oraz osób początkujących w tym zawodzie, poziomy zaawansowania zawodowego oraz słownik obowiązujących terminów [Handbook of International Education Pronouncements 2017].

Warto tu powołać opinię M. Kwiecień [2012], która wskazuje, że to właśnie regulacja, jaką są standardy edukacyjne dla zawodowych księgowych, będzie determinowała największe zmiany w zakresie wiedzy z dziedziny rachunkowości [Micherda 2009]. Należy także podkreślić, że kompetencje zawodowe oznaczają zdolność do realizowania zadań zgodnie z określonym standardem, a także wykraczają poza znajomość zasad, standardów, pojęć, faktów i procedur i oznaczają zintegrowanie i stosowanie zawodowej wiedzy, umiejętności zawodowych oraz wartości, etyki i postaw zawodowych.

3. Outsourcing jako odpowiedź na potrzebę specjalizacji w zakresie finansów i rachunkowości

Po kryzysie gospodarczym nastąpiło znaczne spowolnienie gospodarki, które było odpowiedzią na ryzyko inwestycyjne w wielu jej branżach. Zjawisko to nie odnosi się jednak do outsourcingu finansów i rachunkowości. Należy podkreślić, że branża ta odnotowuje nieustanny wzrost, co można uznać właśnie za pochodną kryzysu, który objawił brak kompetencji finansistów i wskazał konieczność ich specjalizacji bądź zlecenia procesów obsługi rachunkowości osobom wysoko wyspecjalizowanym w jej zakresie. Na zatrudnianie specjalistów oraz ich bieżące szkolenie mogą pozwolić sobie podmioty duże bądź traktujące obsługę rachunkowości jako swoje kluczowe zadania.

Współcześnie w wyniku globalizacji gospodarki światowej powszechnie dostrzegana jest konieczność stosowania przez księgowych rozwiązań rachunkowości opartych na rozwiązaniach zarówno krajowych, jak i międzynarodowych. Na tej podstawie należy zatem stwierdzić, że gwarancją wysokiej jakości działań usługodawców jest wymóg posiadania przez nich odpowiedniego wykształcenia, praktyki zawodowej oraz postępowania zgodnie z zasadami etyki.

² Tłumaczenie własne.

Zgodnie z danymi z roku 2016 wraz z deregulacją zawodu księgowego oraz wzrastającą liczbą podmiotów małych, średnich i mikro wzrosło także zapotrzebowanie na usługi z zakresu rachunkowości. Wartość rynku usług księgowych dla tego sektora szacowano na 9 mld zł, a liczbę aktywnych biur rachunkowych na 40 000 podmiotów. Średnia liczba obsługiwanych przez biura firm to 25 podmiotów, natomiast coraz częściej jest ona znacznie większa, gdyż na polskim rynku funkcjonuje obecnie ponad 2 miliony firm, z których około 62% korzysta z usług biur rachunkowych [<http://ksiegowynastart.pl/2016/rynek-uslug-ksiegowych-w-polsce>].

Ponadto, oprócz sprawnie funkcjonujących na polskim rynku od lat biur rachunkowych [Świetła 2014], powstają liczne podmioty prowadzące obsługę w zakresie finansów i rachunkowości na rynkach globalnych. Przekazanie obsługi rachunkowości firmie zewnętrznej pozwala na:

- wykorzystanie specjalistycznej wiedzy jej pracowników za często zryczałtowaną cenę, niewspółmiernie niższą w stosunku do kosztu zatrudnienia własnego pracownika,
- ograniczenie ryzyka popełnienia błędów księgowych, które można przenieść na świadczeniodawcę,
- skoncentrowanie się na zadaniach kluczowych, dla których podmiot został powołany.

Tabela 2. Wynagrodzenia na stanowiskach księgowych

Stanowisko	Płaca		
	minimalna	średnia	maksymalna
Główny księgowy	13 000	16 000	25 000
Zastępca głównego księgowego	9 000	11 000	13 000
Starszy księgowy	8 000	9 000	12 000
Samodzielny księgowy	7 000	8 000	9 000
Księgowy projektu	6 500	8 000	9 000
Księgowy	5 000	6 500	7 500
Młodszy księgowy	4 000	4 500	5 500

Źródło: [<https://www.karierawfinansach.pl/arttykul/raporty/ile-beda-zarabiac-finansisci-i-ksiegowi-prognozy-na-2018-rok>].

Należy równocześnie zauważyć, że zakres i sposób obsługi księgowej uzależniony jest od wielu czynników charakterystycznych dla outsourcingobiorcy. Należą do nich: wielkość podmiotu, rodzaj działalności, forma prawna podmiotu oraz wykorzystywane systemy operacyjne. Z drugiej strony, oprócz rozwoju rynku usługodawców rachunkowości, następuje wzrost liczby podmiotów szkolących praktyków rachunkowości, mających świadczyć pożądaną i poszukiwaną przez rynek usługi. Podmioty te jednak nie tylko szkolą w oczekiwanym przez odbiorców zakresie, ale także proponują doskonalenie już zdobytej wiedzy i kompetencji. Ma to zasadniczy

wpływ także na zarobki w branży. Zgodnie z Raportem płacowym, opublikowanym przez firmę rekrutacyjną Hays [<https://www.karierawfinansach.pl/arttykul/raporty/ile-beda-zarabiac-finansisci-i-ksiegowi-prognozy-na-2018-rok>], w przypadku księgowych wynagrodzenia w 2018 roku będą na podobnym poziomie jak w roku 2017. Ponadto pomimo upowszechniania się automatyzacji [Jonas, Świetła 2015, s. 87-94] nie ma zagrożenia zwolnieniami, a nawet oczekuje się wzrostu zatrudnienia.

4. Kształcenie osób zawodowo zajmujących się rachunkowością na przykładzie studiów podyplomowych na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie (UEK)

Najprostszą i najpopularniejszą formą kształcenia się w sferze rachunkowości jest ukończenie jednego z kierunków oferowanych przez uczelnie ekonomiczne w Polsce. Przykładem tego może być oferta UEK w Krakowie, gdzie studenci kształcą się na kierunkach rachunkowość i controlling, finanse i rachunkowość czy od niedawna audyt finansowy. Ze względu na zmiany prawne – czy to na szczeblu krajowym czy międzynarodowym – konieczność ciągłego doskonalenia zawodowego jest nieodzowna, aby być na bieżąco z wprowadzanymi zmianami i aby nadążać za zmieniającym się rynkiem pracy. Coraz chętniej podejmowaną formą kształcenia (doskonalenia zawodowego) są różnorodne studia podyplomowe. Oferta studiów podyplomowych na UEK pozwala nie tylko zdobyć wykształcenie, ale również je na bieżąco uzupełniać. Na Wydziale Finansów i Prawa Katedra Finansów oferuje dwu- i trzyletnie studia podyplomowe „Rachunkowość i Finanse”. Studia trzyletnie są przeznaczone dla osób początkujących. Celem tych studiów jest kształcenie od podstaw w zakresie rachunkowości finansowej, analizy sprawozdań finansowych i ich wykorzystania w zarządzaniu finansami przedsiębiorstw. Studia dwuletnie są przeznaczone dla absolwentów studiów wyższych, zwłaszcza ekonomicznych i prawnych. W ramach obu form studiów realizowane są 4 moduły tematyczne, które przedstawiono w tab. 3.

Tabela 3. Liczba godzin w ramach modułów na studiach podyplomowych Rachunkowość i Finanse

Moduł	Studia dwuletnie	Studia trzyletnie
Wybrane zagadnienia prawa	41	48
Rachunkowość	106	164
Polski system podatkowy	70	78
Seminarium dyplomowe	8	10
Razem	225	300

Źródło: [<http://fip.uek.krakow.pl/studia-podyplomowe> (15.03.2018)].

O popularności tej formy kształcenia świadczy fakt, iż studia trzyletnie funkcjonują już od ponad 20 lat.

Katedra Rachunkowości Finansowej UEK we współpracy z *The Association of Chartered Certified Accountants* (ACCA) od października 2016 r. prowadzi studia podyplomowe Rachunkowość finansowa UEK-ACCA. Ukończenie tych studiów podyplomowych umożliwia słuchaczom połączenie dyplomu UEK z kwalifikacją ACCA. Na mocy uzyskanej akredytacji i podpisanego porozumienia absolwenci studiów (po pozytywnym zaliczeniu egzaminów wewnętrznych) uzyskują prawo do zwolnienia ze wszystkich egzaminów z poziomu Fundamentals, tj. F1-F9. Osoby posiadające uprawnienia ACCA są cenionymi pracownikami oraz partnerami w biznesie. Studia podyplomowe Rachunkowość finansowa UEK-ACCA prowadzone są w języku polskim w trybie trzyletnim (dla absolwentów innych kierunków niż finanse i rachunkowość) oraz dwuletnim (dla absolwentów kierunku finanse i rachunkowość). Liczba godzin w ramach poszczególnych trybów została przedstawiona w tab. 4.

Tabela 4. Rozkład godzin zajęć w ramach poszczególnych semestrów na studiach podyplomowych Rachunkowość UEK – ACCA

Semestr	Liczba godzin w semestrze (tryb 3-semesteralny)	Liczba godzin w semestrze (tryb 2-semesteralny)
I semestr	60	125
II semestr	125	115
III semestr	115	–
Razem liczba godzin	300	240

Źródło: [<http://ekrf.uek.krakow.pl/studia-podyplomowe> (13.03.2018)].

Tryb trzyletni obejmuje zajęcia z 18 przedmiotów, z czego 16 merytorycznych (pozostałe dwa to seminarium i techniki rozwiązywania zadań egzaminacyjnych). 10 z nich kończy się egzaminem, pozostałe zaliczeniem. W ramach trybu dwuletniego odbywają się zajęcia z 14 przedmiotów, z czego 12 jest merytorycznych i tak samo 10 z nich kończy się egzaminem, a pozostałe zaliczeniem. Warunkiem zaliczenia studiów jest obecność na minimum 2/3 zajęć i zrealizowanie w trakcie studiów podyplomowych określonego programu kształcenia. Ponadto konieczne jest pozytywne zdanie wszystkich egzaminów z 9 przedmiotów objętych akredytacją uprawniających do uzyskania zwolnień z egzaminów ACCA od F5 do F9, a także pozytywne złożenie egzaminu końcowego wraz z obroną pracy dyplomowej. Taki tryb daje gwarancję nie tylko ukończenia studiów, ale przede wszystkim nabycia stosownej wiedzy, potwierdzonego kwalifikacją ACCA. Ponieważ studia są w ofercie stosunkowo od niedawna, dopiero w marcu 2018 r. zakończyła się ich pierwsza edycja. Natomiast wnioskując z liczby uczestników, zauważa się wyraźne zainteresowanie tą formą kształcenia. W pierwszej edycji uczestniczyło 57 osób, w drugiej zaś już 102 osoby.

Katedra Rachunkowości Finansowej UEK we współpracy z The Chartered Institute of Management Accountants (CIMA) prowadzi również studia podyplomowe Rachunkowość menedżerska UEK-CIMA. Program tych studiów jest zgodny ze standardami Instytutu CIMA na poziomie CIMA Certificate in Business Accounting. Studia te przeznaczone są dla działających w otoczeniu biznesowym, pracowników różnych przedsiębiorstw oraz instytucji finansowych. Przede wszystkim oferta studiów skierowana jest do kadry zarządzającej, specjalistów z zakresu rachunkowości zarządczej, analityków finansowych, pracowników pionów finansowo-księgowych, menedżerów finansowych, controllerów, pracowników działów controllingu oraz wszystkich zainteresowanych wykorzystaniem szeroko rozumianej rachunkowości w zarządzaniu [<http://ekrf.uek.krakow.pl/studia-podyplomowe/rachunkowosc-menedzerska>].

Kompletny sylabus programu CIMA (*Certificate in Business Accounting*) obejmuje następujące moduły:

- BA1 – podstawy ekonomiki przedsiębiorstw (*fundamentals of business economics*).
- BA2 – podstawy rachunkowości zarządczej (*fundamentals of management accounting*).
- BA3 – podstawy rachunkowości finansowej (*fundamentals of financial accounting*).
- BA4 – podstawy etyki, ładu korporacyjnego oraz prawa w biznesie (*fundamentals of ethics, corporate governance and business law*).

Na mocy porozumienia między Uniwersytetem Ekonomicznym w Krakowie i organizacją CIMA ukończenie programu studiów podyplomowych Business accounting zwalnia z trzech egzaminów (BA1, BA3, BA4). Słuchacze studiów podyplomowych uzyskują *Certificate in Business Accounting* wydawany przez CIMA po zdaniu egzaminów wewnętrznych w języku polskim i tylko jednego egzaminu zewnętrznego w języku angielskim (BA2 – Podstawy rachunkowości zarządczej), wniesieniu odpowiednich opłat, zgodnie z oficjalnym wykazem opłat CIMA, oraz spełnieniu wymagań określonych w odrębnym regulaminie studiów. Czas trwania studiów to 2 semestry, w czasie których studenci odbywają 200 godzin zajęć. Warunkiem ukończenia studiów podyplomowych jest pozytywne zdanie 5 egzaminów wewnętrznych z poszczególnych modułów oraz z podstaw finansów, a także pozytywne złożenie egzaminu końcowego wraz z obroną pracy. Natomiast warunkiem uzyskania certyfikatu CIMA jest dodatkowo pozytywne złożenie egzaminu zewnętrznego z rachunkowości zarządczej w języku angielskim. Zainteresowanie tą formą studiów podyplomowych jest stałe, co pozwala na coroczne organizowanie zajęć (tab. 5).

Poza wspomnianymi już funkcjonującymi studiami podyplomowymi, Katedra Rachunkowości Finansowej oferuje również inne, do których prowadzony jest obecnie nabór. Są to [<http://ekrf.uek.krakow.pl/studia-podyplomowe>]:

- analityk finansowy CFA,

Tabela 5. Studenci studiów podyplomowych Rachunkowość menedżerska UEK-CIMA

Edycja/rok	Liczba studentów
I edycja – 2016 r.	18
II edycja 2017 r.	26
III edycja 2018 r.	30

Źródło: opracowanie własne.

- rachunkowość budżetowa w jednostkach samorządu terytorialnego,
- menedżer spółek samorządowych,
- rachunkowość podmiotów leczniczych,
- rachunkowość i podatki dla zawodów prawniczych,
- zarządzanie finansami przedsiębiorstw sektora paliwowo energetycznego.

5. Ścieżka certyfikacyjna zawodu księgowego w SKwP jako przykład możliwości realizacji *lifelong learning*

Inną formą kształcenia (doskonalenia zawodowego) osób w sferze rachunkowości jest oferta Stowarzyszenia Księgowych w Polsce. Na przykładzie oddziału krakowskiego warto prześledzić możliwości realizacji potrzeby ciągłego doskonalenia zawodowego. Najlepszym przykładem jest ścieżka certyfikacyjna zawodu księgowego pozwalająca zarówno zdobyć niezbędne wykształcenie, jak i podnieść swoje kwalifikacje (tab. 6).

Tabela 6. Kursy certyfikowane prowadzone przez SKwP o/o Kraków w 2017 r.

Nazwa kursu	Liczba godzin	Warunki zaliczenia kursu
1	2	3
I stopień certyfikacji Kurs dla kandydatów na księgowego – poziom podstawowy	92	Formą zaliczenia kursu jest przynajmniej 70% obecności na zajęciach szkoleniowych oraz egzamin pisemny. Osoba, która na egzaminie uzyskała co najmniej 30% punktów możliwych do osiągnięcia, otrzymuje „zaświadczenie o ukończeniu kursu”. Osoba, która na egzaminie uzyskała minimum 60% punktów możliwych do osiągnięcia z całości pracy i jednocześnie minimum 40% możliwych do osiągnięcia punktów z każdego zakresu tematycznego oraz spełnia wymagane warunki, otrzymuje dodatkowo certyfikat księgowego.
II stopień certyfikacji Kurs dla kandydatów na samodzielnie księgowego (bilansistę) –	190	Formą zaliczenia kursu jest przynajmniej 70% obecności na zajęciach szkoleniowych oraz egzamin pisemny. Osoba, która na egzaminie uzyskała co najmniej 30% punktów możliwych do osiągnięcia, otrzymuje „zaświadczenie o ukończeniu kursu”.

1	2	3
specjalistę ds. rachunkowości – poziom średnio zaawansowany		Osoba, która na egzaminie uzyskała co najmniej 60% punktów możliwych do osiągnięcia z całości pracy i jednocześnie minimum 40% z każdego bloku tematycznego oraz spełnia wymagane warunki otrzymuje dodatkowo certyfikat „specjalisty ds. rachunkowości”.
III stopień certyfikacji Kurs dla kandydatów na głównego księgowego – poziom zaawansowany	208	Formą zaliczenia kursu jest przynajmniej 70% obecności na zajęciach szkoleniowych oraz egzamin pisemny. Osoba, która na egzaminie uzyskała co najmniej 30% punktów możliwych do osiągnięcia, otrzymuje „zaświadczenie o ukończeniu kursu”. Osoba, która na egzaminie uzyskała co najmniej 60% punktów możliwych do osiągnięcia z całości pracy i jednocześnie minimum 40% z każdego bloku tematycznego oraz spełnia wymagane warunki, otrzymuje dodatkowo certyfikat „głównego księgowego”.
IV stopień certyfikacji Kurs dla kandydatów na dyplomowanego księgowego	150	Formą zaliczenia kursu jest przynajmniej 60% obecności na zajęciach szkoleniowych i opanowanie materiału programowego poszczególnych modułów potwierdzone wynikami prac kontrolnych (testy, zadania lub inne formy). Osoba, która zaliczyła kurs otrzymuje „zaświadczenie o ukończeniu kursu”. Osoby, które zaliczyły kurs, mogą przystąpić do pisemnego egzaminu na dyplomowanego księgowego przed Główną Zawodową Komisją Egzaminacyjną powołaną przez SKwP.

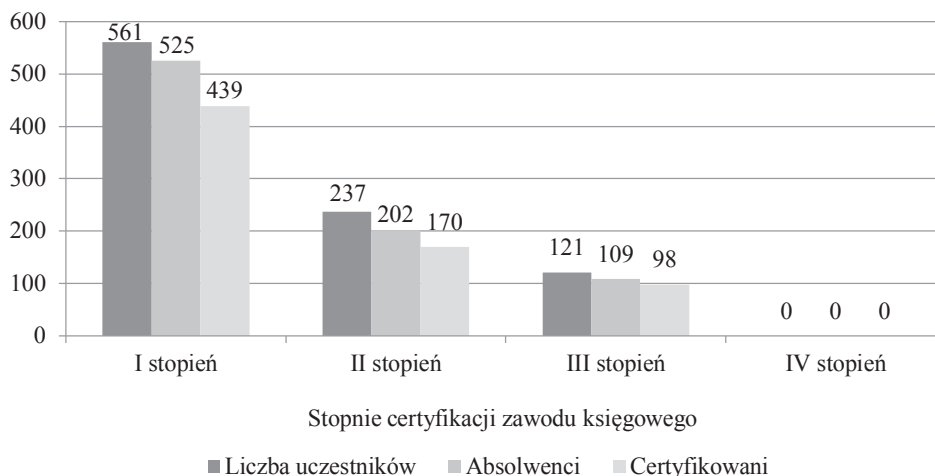
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych SKwP.

Stosunkowo wysokie wymagania ukończenia kursu nie stanowią bariery dla zainteresowanych, wprost przeciwnie – możliwość uzyskania certyfikatu podnosi atrakcyjność kursu o czym świadczą wyniki (rys. 1). Warto jednak zaznaczyć, iż w 2017 r. nie był organizowany IV stopień certyfikacji.

Analizując powyższe informacje, zauważyć można bardzo wysoki odsetek osób, które nie tylko ukończyły kurs, ale także uzyskały stosowny certyfikat. Łącznie w 2017 r. kursy na wszystkich stopniach ukończyło 919 osób, a certyfikat uzyskało 707 osób, co stanowi prawie 77% (76,93%) ogółu uczestników (tab. 7).

Oprócz kursów certyfikowanych SKwP O/O Kraków organizuje również kursy niecertyfikowane, pozwalające na podniesienie kwalifikacji osób już pracujących w rachunkowości lub chcących ją rozpocząć. Należą do nich:

- podatek od A do Z – podstawowe zasady funkcjonowania (32-godzinny kurs),
- specjalista do spraw kadr i płac (94-godzinny kurs) – poza ukończeniem tego kursu istnieje możliwość uzyskania wewnętrznego dyplomu certyfikacyjnego (w 2017 r. uzyskało go 47 absolwentów ze 104, którzy ukończyli kurs),
- specjalista do spraw podatkowej księgi przychodów i rozchodów (62-godzinny kurs).

Rys. 1. Liczba słuchaczy kursów certyfikowanych w SKwP O/O Kraków zakończonych w 2017 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych SKwP.

Tabela 7. Odsetek osób uzyskujących certyfikat w ramach kursów certyfikowanych w 2017 r.

Stopień kursu certyfikowanego	Odsetek osób, które uzyskały certyfikat
I stopień	78,25%
II stopień	71,73%
III stopień	80,99%

Źródło: opracowanie własne.

Poza kursami ciągłymi mającymi charakter *stricte* edukacyjny SKwP organizuje również kursy jednodniowe, poświęcone bieżącym zagadnieniom, zmianom w przepisach czy aktualnym problemom pojawiającym się w gospodarce.

Najnowszą inicjatywą oddziału krakowskiego SKwP jest oferta skierowana do pracowników korporacyjnych świadczących usługi outsourcingowe w sferze rachunkowości. Jak wynika z rankingu Tholons Service Globalization Index 2017, Kraków zajmuje ósme miejsce na świecie w rankingu najatrakcyjniejszych destynacji dla outsourcingu. W Europie Kraków uplasował się na drugiej pozycji po Dublinie, natomiast w Polsce jest pierwszym ośrodkiem pod względem liczby osób zatrudnionych w centrach biznesu. W Krakowie ma swoją siedzibę blisko 160 firm oferujących usługi dla biznesu, w których zatrudnionych jest ok. 60 tys. osób (http://krakow.pl/aktualnosci/211419,26,komunikat,krakow_poprawil_miejsce_w_rankingu_lokalizacji_dla_outsourcingu.html). Odpowiadając na rosnące zapotrzebowanie ciągłego podnoszenia kwalifikacji wśród pracowników księgowości z sektora usług wspólnych (SSC) i centrów outsourcingu procesów biznesowych (BPO), opraco-

wano projekt akademii outsourcingu. Jest to kompleksowa trzystopniowa ścieżka rozwoju pracowników księgowości wspomnianych sektorów. Szkolenia te są w pełni dostosowane do specyfiki tzw. rachunkowości korporacyjnej według standardów MSR/MSSF. Kurs obejmuje 4 moduły (kurs wstępny oraz trzy stopnie kursy właściwego). W tabeli 8 zaprezentowano strukturę akademii wraz z zaplanowaną ilością godzin na każdy stopień.

Tabela 8. Kursy oferowane przez SKwP o/o Kraków w ramach tzw. akademii outsourcingu

Wyszczególnienie	Liczba godzin	Ogólna tematyka
Kurs wstępny	20	Podstawowa terminologia angielska dla pracowników księgowości
1 stopień	90	Kurs dla kandydatów na księgowego przygotowujący do pracy w języku angielskim
2 stopień	170	Kurs dla kandydatów na specjalistę ds. rachunkowości przygotowujący do pracy w języku angielskim z wykorzystaniem oprogramowania MS Excel i MS Access
3 stopień	170	Kurs dla kandydatów na głównego księgowego przygotowujący do pracy w języku angielskim z wykorzystaniem oprogramowania MS Excel i MS Access

Źródło: dane SKwP O/O Kraków.

W 2017 r. odbył się jedynie kurs wstępny, w którym uczestniczyło 28 osób. Kurs w ramach 1 stopnia został uruchomiony na początku 2018 r. i jest obecnie w toku.

6. Zakończenie

Ostatnia dekada ewolucji rozwiązań stosowanych w teorii i praktyce rachunkowości jest pochodną niedoskonałości dostrzeżonych na kanwie kryzysu. Niewątpliwie na jego przebieg i globalny zasięg miała wpływ, z jednej strony, chciwość osób w nią zaangażowanych na najwyższych szczeblach, ale z drugiej strony również brak wiedzy inwestorów i odbiorców informacji pochodzących z rachunkowości na temat przebiegu jej procesów i możliwych do osiągnięcia realnych efektów działalności gospodarczej. Pozytywnym aspektem zaistniałych zdarzeń jest uświadomienie społeczne, że brak znajomości prawa nie zwalnia z jego stosowania i może odnieść negatywne skutki, które wpłyną na całą gospodarkę.

Zrozumienie podstaw zaistniałych zdarzeń stało się fundamentem rozwoju inicjatyw służących propagowaniu wiedzy, zasad dotyczących dobrej praktyki oraz etyki w rachunkowości i trafiło na równie podatny grunt wśród osób w nią zaangażowanych zawodowo. Tym samym podkreślić można, że realizacji założonego celu sprzyja kształcenie nieustanne, które nie kończy się jedynie dyplomem studiów wyższych, ale trwa przez całe życie (LLL), a także ma spełnić wymogi edukacyjne

Międzynarodowych Standardów Edukacyjnych oraz wymogów krajowych w tym zakresie. Wzrost liczby kursów i szkoleń dotyczących rachunkowości jest pochodną zapotrzebowania społecznego w tym zakresie i daje podstawę twierdzeniu, że świat nie powinien się obawiać kryzysu finansowego w najbliższych dekadach, chyba że zwycięży ponownie chciwość globalnych managerów, a osoby zaangażowane w procesy obsługi i kontroli rachunkowości stracą czujność. Na szczęście propagowanie konieczności ciągłego doskonalenia zawodowego trafia na podatny grunt ze strony uczelni wyższych czy organizacji typu SKwP, co pozwala z optymizmem patrzeć w przyszłość.

Literatura

- Jonas. K., Świetła K., 2015, *E-usługi w rachunkowości*, [w:] Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 388, *Teoria rachunkowości, sprawozdawczość i analiza finansowa*, red. B. Nita, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- Kwiecień M., 2012, *Harmonizacja i standaryzacja programów nauczania z dyscyplin naukowych rachunkowości*, www.fundacja.edu.pl/organizacja/_referaty/29pdf (15.03.2018).
- Micherda B., 2009, *Międzynarodowe Standardy Edukacyjne IFAC inspiracją nowych zamierzeń edukacyjnych Stowarzyszenia Księgowych w Polsce (samorządu zawodowych księgowych)*, *Rachunkowość*, nr 11.
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania, Dz. U. 2014, poz. 1145.
- Szczypa P., 2015, *Nauczanie rachunkowości – współczesne uwarunkowania i dylematy*, [w:] Nita B. (red.), *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, nr 388, *Teoria rachunkowości, sprawozdawczość i analiza finansowa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- Świetła K., 2014, *Outsourcing usług księgowych w świetle oczekiwań biur rachunkowych i ich klientów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Seria specjalna: Monografie nr 231, Kraków.
- Tissot P., 2004, *Terminology of vocational training policy. A multilingual glossary for an enlarged Europe*, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- Zarządzenie nr 58 Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 maja 2016 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie i Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, M.P. 2016, poz. 447.

Źródła internetowe

- 2017 Handbook of International Education Pronouncements, www.ifac.org (11.12.2017).
- Consultation Paper, Meeting Future Expectations of Professional Competence *A Consultation on the IAESB's Future Strategy and Priorities*, www.ifac.org (11.12.2017).
- <http://ksiegowynastart.pl/2016/rynek-uslug-ksiegowych-w-polsce> (15.03.2018).
- http://krakow.pl/aktualnosci/211419,26,komunikat,krakow_poprawil_miejsce_w_rankingu_lokalizacji_dla_outsourcingu.html (15.03.2018).
- <http://ekrf.uek.krakow.pl/studia-podyplomowe> (15.03.2018).
- <http://fip.uek.krakow.pl/studia-podyplomowe> (15.03.2018).

- Memorandum on Lifelong Learning, Commission Staff Working Paper, October 2000, www.ue.com. (11.12.2017).
- Międzynarodowe Standardy Edukacyjne 1-8 (zaktualizowane), https://www.skwp.pl/files/zg/mse/IES1-8_Final_PL_2016.pdf (10.12.2017).
- Twelve years after: a call for a renewed Memorandum on Lifelong Learning*, Brussels, 3 September 2012, www.lllplatform.eu (11.12.2017).
- Uczenie się przez całe życie*, 13 lipca 2016, www.kwalifikacje.gov.pl (5.03.2018).
- www.ec.europa.eu/poland/news/171113_education_pl (5.03.2018).
- www.iaesb.org (7.12.2017).
- www.ifac.org. (20.11.2017).
- www.karierawfinansach.pl/artykul/raporty/ile-beda-zarabiac-finansisci-i-ksiegowi-prognozy-na-2018-rok (5.03.2018).
- www.skwp.krakow.pl (15.03.2018).